

Fugleovervågningskatalog 2001

Ønsket med dette fugleovervågningskatalog er at lave en så komplet oversigt som mulig over den fugleovervågning, der foregår i Danmark.

Et oplæg har været tilsendt til alle lokalafdelinger, officielle DOF-grupper mm, der alle er blevet opfordret til at tilføje så mange projekter og programmer som muligt med en række standardoplysninger om omfang, andre karakteristika og evt. finansiering.

For at projekter eller optællinger betragtes som overvågning skal mindst ét af følgende kriterier være opfyldt:

- 1) der foretages en systematisk optælling af væsentlige bestande af en eller flere arter i et eller flere områder i flere år ("væsentlig bestand" er foreløbig ikke defineret, men det kunne være mindst 5% af regional bestand).
- 2) der foretages gentagne, standardiserede optællinger af fugle i en årrække, hvor ud fra der kan udarbejdes bestandsindekser for de vigtigste arter.

I det følgende er der foretaget en grov opdeling af projekterne efter, hvem der står for dem, og hvem der udfører dem. Da der næsten er ligeså mange strukturer, som der er projekter, er indplaceringen ikke altid lige præcis. Direkte faktuelle fejl må meget gerne oplyses til Videnskabeligt Udvalg, så disse kan blive rettet i næste opdaterede udgave.

1. Fugleovervågning foretaget af staten (Danmarks Miljøundersøgelser, Skov- og Naturstyrelsen og Miljøstyrelsen), amter eller kommuner.

Yngle- og rastefugletællinger på DMU's økologiske feltstationer.

På Vejlerne optælles alle ynglende vandfugle, og indeks for de ynglende rørskovsfugle udarbejdes ud fra standardiserede takseringer. Rastende vandfugle optælles hver 5./10. dag marts-november.

På Tipperne optælles alle ynglende engtilknyttede vandfugle. Indeks for ynglende spurvefugle tilknyttet engen udarbejdes ud fra standardiserede linietakseringer foretaget hver 5. dag april-august, mens rørskovsfugle dækkes ved to årlige nattakseringer. Rastende vandfugle optælles hver 5./10. dag marts-november.

I Ringkøbing Fjord optælles alle skarv, måge- og ternekolonier årligt, mens der foretages faste redeoptællinger i en række rørbræmmer. Rastefugle optælles her samt i Nissum Fjord 1-3 gange månedligt.

På Langli optælles alle ynglefugle, mens der foretages springhøjvandstællinger på Langli/Skallingen hver 14. dag året rundt.

På Græsholmen ved Christiansø optælles alle ynglefugle årligt.

Midvintertællinger af vandfugle i udvalgte farvande, fjorde og søer.

DMU foretager årligt flytællinger af vandfugle i en række åbne kystområder, fjorde og søer, der er repræsentativt udvalgt. Hvert 10. år foretages en totaloptælling; senest i februar 2000.

Ynglefugletællinger på Saltholm.

Københavns Amt/Ornis Consult optæller ynglende vandfugle på Saltholm.

Ynglefugletællinger i Roskilde Fjord.

Erik Hansen og Pelle Andersen-Harild har i en lang årrække optalt ynglefuglene i Roskilde Fjord (for Skov- og Naturstyrelsen/de berørte amter).

Overvågning af ynglefugle i Tryggevælde Ådal.

Roskilde Amt har siden 1986 overvåget ynglefuglene i en del af Tryggevælde Ådal. Siden 1990 er overvågningen foretaget af Regulus Consult.

Naturovervågning i Storstrøms Amt.

Med Hans Erik Jørgensen ansat som konsulent udfører amtet bl.a. følgende fugleregistrering:

- 1) I en 4-5 årig turnus optælles ynglefuglene på udvalgte strandenge, søer, moser og enge.
- 2) Ynglende vandfugle og rovfugle ved Maribosøerne optælles årligt.
- 3) Forekomsten af sjældne, ynglende rovfugle (primært havørn og rød glente) undersøges årligt.
- 4) Forekomsten af rødlistede fuglearter beskrives hvert 5. år.

Naturovervågning i Fyns Amt.

Af fugleregistreringer indgår bl.a. optælling af ynglefugle i en række vådområder på Langeland.

Optælling af engsnarre i Store Vildmose.

Lokale ornitologer optæller årligt engsnarrer for Nordjyllands Amt.

Optælling af skarver.

Optælling i skarvkolonier udføres årligt af Jörn Eskildsen for Danmarks Miljøundersøgelser/Skov- og Naturstyrelsen.

Optælling af ynglefugle på ø-reservater og andre reservater.

Skov- og Naturstyrelsens vildtkonsulenter og andre udfører normalt en optælling pr sæson.

Jagtudbytte-statistik.

Udarbejdes af DMU på basis af indsendte meddelelser fra danske jægere. Herudover overvåges ungeproduktionen ved hjælp af et indeks, der udarbejdes på basis af indsendte vinger fra skudte fugle.

Optælling af rastende vandfugle i nye jagtfrie kerneområder/reservater.

DMU/Skov- og Naturstyrelsen har siden 1994 foretaget 1-3 månedlige tællinger (august-december) i alle udpegede jagtfri kerneområder.

Gåsetællinger.

DMU foretager i september en landsdækkende optælling af rastende grågæs og i januar af alle rastende gæs.

Ynglefugle på de militære skydeterræner.

Erling Krabbe optæller ynglefuglene her for Skov- og Naturstyrelsen.

Ynglende og trækkende fugle i Tøndermarsken/Saltvandssøen.

DMU/Skov- og Naturstyrelsen optæller årligt ynglefuglene og udfører springhøjvandstællinger af trækkende og overvintrende fugle.

Ynglende og trækkende fugle i naturgenopretningsområderne Veststadil Fjord, Skjernå og Varde Ådal.

Overvåges af Skov- og Naturstyrelsen/DMU.

2. Samarbejdsprojekter mellem DOF og Danmarks Miljøundersøgelser, Skov- og Naturstyrelsen, Miljøstyrelsen eller amter

(typisk organiseres disse projekter i samarbejde, mens der er helt eller delvis finansiering fra det offentlige, og DOF står for udførelsen og ofte også bearbejdningen)

Fugleregistreringsgruppens punkttællinger.

Delvist et samarbejdsprojekt, delvist et rent DOF-projekt.

Der er ét punkttællingsprogram for ynglefugle og ét for vinterfugle.

Ynglefugle optales fra 1978-1986 på mellem 100 og 200 ruter, siden 1988 har der været optalt mellem 300 og 350 ruter med 20 eller 10 punkter på hver, heraf gentages ca 80-85%.

Af vinterfugleruter optales 1975/76-1984/85 mellem 75 og 175 ruter, fra 1985/86-1995/96 mellem 200 og 300.

Ruter søges etableret jævnt i alle habitater og regioner, men geografisk er spredningen meget ujævn, med en stor underrepræsentation af Sydvest- og Sydjylland samt dele af Nordjylland. For at forbedre dækningen i ønskede habitater ydes en vis økonomisk støtte især til kørsel til nogle af ynglefugletællingerne. Herudover er det forekomsten af frivillige, interesserede ornitologer der afgør, hvor der foretages punkttællinger.

Programmet startedes af DOF, men ynglefugledelen har de seneste mange år kørt i et samarbejde med Miljøstyrelsen/Skov- og Naturstyrelsen/Danmarks Miljøundersøgelser og Ornis Consult.

Gruppen vurderer overvågningskvaliteten for de enkelte arter ud fra antallet af gentagne ruter og punkter, arten ses på.

Ynglefugletællinger i Vadehavet.

Alle koloniynglende fugle i Vadehavet optælles hvert år, desuden optælling af alle engtilknyttede vandfugle i 10 kontrolområder hvert år, samt optælling af alle engtilknyttede vandfugle i hele Vadehavet hvert 5. år.

Programmet organiseres og tællingerne bearbejdes af DOF (Sønderjyllands og Ribe Amter) og DMU i fællesskab. DOF står for hovedparten af feltarbejdet; Danmarks Miljøundersøgelser/Skov- og Naturstyrelsen finansierer optælleres kørsel og honorar, samt den årlige bearbejdning af de indsamlede resultater. Ribe Amt og Skov- og Naturstyrelsen bidrager med tællinger.

Internationale midvintertællinger i Vadehavet samt en række andre vådområder i Danmark.

DMU/Skov- og Naturstyrelsen organiserer en optælling af vandfugle en weekend hver vinter i hele Vadehavet samt en række andre vådområder i Danmark på et tidspunkt, hvor de samlede vinterbestande af vandfugle optælles i store dele af verden. Adskillige DOF'ere deltager i projektet som frivillige tællere. Der ydes økonomisk støtte til kørsel.

Internationale vandfugletællinger og gåsetællinger i Vadehavet.

DMU/Skov- og Naturstyrelsen udfører i forbindelse med dækkende optællinger i Det internationale Vadehav 2-3 årlige tællinger af alle vandfugle, og yderligere 2 tællinger om året af visse gæs. Frivillige optællere fra DOF udgør ryggraden i dette program. Der ydes økonomisk støtte til kørsel.

Springhøjvandstællinger i Vadehavet.

DMU/Skov- og Naturstyrelsen og DOF Ribe Amt har et samarbejdsprojekt omkring springhøjvandstællinger på en række højvandsrasteplasser i Vadehavet hver 14. dag. I alt dækkes Saltvandssøen, Ribe Å's munding, hele Fanø og Skallingen/Langli. DOF's tællere modtager honorar.

Yngle- og rastefugletællinger på Vestamager.

Ynglefugle optælles i området af Henrik Olsen, KVL, Ornis Consult samt DOF. Københavns Amt finansierer delvist projektet. Rastefugle optælles af DOF hver 10. dag.

Ø-undersøgelser i Storstrøms Amt.

DOF overvåger - med støtte fra Storstrøms Amt - årligt kolonirugende kystfugle ved et besøg omkring 1. juni på ubeboede øer og holme.

Odense Fjord.

Kurt Due Johansen optæller ynglefuglene i Odense Fjord for DOF-Fyn/Fyns Amt.

Yngle- og rastefugletællinger i Bøtø Nor.

Årligt optælles ynglebestande og rastende fugle optælles regelmæssigt af Birgit og Erik Hartwich for Skov- og Naturstyrelsen.

Ornitologisk overvågning af Slivso.

Mogens L. Lindved og DOF Sønderjylland har siden 1999 optalt ynglefugle mm i Slivso for Sønderjyllands Amt.

Havfuglegruppens optællinger af ilanddrevne fugle.

Overvågning af olieforurening er udført siden 1984 ved vestkysten og siden 1986 ved kysterne af de indre farvande. Projektet er nu to-sporet. Tællingerne langs kysterne af Sønderjylland, Ribe og Ringkøbing amter støttes af Skov- og Naturstyrelsen i forbindelse med det trilaterale overvågnings samarbejde i Vadehavet (TMAP), mens resten af tællingerne køres som et selvstændigt DOF-projekt.

3. Rene DOF-projekter organiseret af DOF centralt eller organiseret og udført af faglige grupper under DOF. Desuden overvågning udført af Fugleværnsfonden.

Blåvand Fuglestation.

Standardiseret ringmærkning af småfugle (primært norske ynglefugle overvintrende syd for Danmark) og optælling af trækkende havfugle (primært fugle der ikke yngler eller overvintrer i Danmark). DOF yder støtte til stationens drift, feltarbejde udføres af frivillige.

Kongelunden Fuglestation.

Frivillige optællere udfører standardiseret optælling af det direkte træk samt rastefugle. Primært ikke-danske ynglefugle dækkes.

Herudover årlige kortlægninger af skovens ynglefugle.

(Foregår der standardiserede tællinger eller andet på andre danske fuglestationer - Skagen, Langeland, Gilbjerg, Gedser, Rørvig, Hellebæk, Norddjursland - der bør nævnes i forbindelse med overvågning ?)

DATSY (DOF's Arbejdsgruppe for Truede og Sjældne Ynglefugle).

Bestanden af 50 sjældne ynglefuglearter er blevet fulgt mere grundigt siden 1998. Styringsgruppen har udvalgt som kriterium for arter, der skal følges, at de skal yngle med højst 100-150 par eller på færre end 10 lokaliteter. Enkelte arter, der ikke opfylder disse kriterier, er kommet med formodentlig på opfordring af interesserede enkeltpersoner (ex. plettet rørvagtel, dværgterne, fyrreremjse).

For hver art er udpeget en frivillig, interesseret arts koordinator, der forsøger at få det maksimale ud af de data, der allerede indsamles af ornitologer, samt forsøger at stimulere yderligere optællinger af den pågældende art.

Projektet styres af DOF, og Aage V. Jensens Fonde yder omfattende økonomisk støtte til administrationen og bearbejdningen centralt. Det løber foreløbigt frem til 2003.

Havørn i Danmark.

Projekt Ørn har fulgt indvandringen af Havørn til Danmark nøje. DOF har ydet omfattende økonomisk støtte til fodring, kørsel mm. Fodring stoppes i 2001.

Hvid stork i Danmark.

Storkegruppen har overvåget ynglebestanden og ynglesuccesen i Danmark nøje i en årrække. DOF og private sponsorer har ydet begrænset økonomisk støtte. Nyt stort projekt med en redningsplan for arten er startet 1999/2000.

Havfuglegruppens optællinger af havfugle fra skib.

Havfuglegruppen har overvåget havfugle i de danske farvande fra forskningsskibe, miljøskibe, færger og andre skibe siden 1985. Indsatsen var især stor i perioden 1987-1993, hvor de pelagiske arter stort set dækkedes totalt. Det er planlagt at starte et større kortlægningsprogram de kommende år.

Ynglefugletællinger i Fugleværnsfondens reservater.

Årlige optællinger af de vigtigste ynglefuglearter på Fugleværnsfondens reservater; foretages af frivillige DOF optællere.

Stor kobbersnepe i Vadehavet.

DOF i Ribe og Sønderjyllands amter koordinerer årlige ynglefugletællinger af stor kobbersnepe på en række af de vigtigste yngleområder i Vadehavet, der foretages af frivillige DOF optællere.

Optælling af rovfuglebestande i en række prøvelfelter.

Rovfuglegruppen foretager årlige registreringer af ynglende rovfugle i en række prøvelfelter i Jylland, (på Fyn), Sjælland og Lolland.

DOF har ydet en vis økonomisk støtte til kørsel og materialer, bl.a. via Videnskabeligt Udvalg.

Sortspætte i Sønderjylland.

Sortspættegruppen især ved Hans Christensen har fulgt sortspættens etablering og ynglesucces i det meste af Sønderjylland i en årrække. DOF har ikke støttet projektet økonomisk.

Redekasseundersøgelse på Borris Hede.

1970-1992 og igen siden 1997 har en lille gruppe under DOF Ringkøbing Amt foretaget en redekasseundersøgelse, der er blevet intensiveret siden 1997. Der er specielt fokus på vendehal.

4. Projekter udført af enkeltpersoner med en vis faglig og/eller økonomisk støtte af DOF.

Kirkeugle og Slørugle i Nordjylland.

Et mangeårigt projekt udført af Lars Bo Jacobsen mfl. Projektet modtog økonomisk støtte af DOF 1997-1999.

Kirkeugle og slørugle i Østjylland.

Mangeårigt projekt udført af Jørgen Terp Laursen, hvor bestandsudviklingen i flere prøvelflader er fulgt. Økonomisk støttet af DOF i kortvarige perioder.

Slørugle i Sønderjylland.

Et flerårigt projekt, hvor bestanden følges i et større område af det sydøstlige Sønderjylland. Projektet ledes af Klaus Dichmann og støttes økonomisk af Videnskabeligt Udvalg.

Duehøgeundersøgelser i Sydøstjylland.

I mange år har Kurt Storgård mfl undersøgt duehøgebestanden i et stort prøvelfelt i Sydøstjylland,

hvor bestanden er fulgt tæt, og ynglesucces og flytning er undersøgt.

DOF har ydet en vis økonomisk støtte til kørsel og materialer, de seneste år gennem Videnskabeligt Udvalg.

Projekt Rød Glente.

Per Bomholt mfl har fulgt dele af den danske bestand i en lang årrække. DOF - bl.a. gennem Videnskabeligt Udvalg - har ydet en vis økonomisk støtte til kørsel og materialer.

Projekt Fiskeørn.

Per Bomholt mfl har fulgt indvandringen af fiskeørnen til Danmark. Projektet har modtaget økonomisk støtte af DOF.

5. Projekter uden tilknytning til DOF udført af enkeltpersoner

Duehøgeundersøgelser i Nordjylland.

I mange år har Jan Tøttrup undersøgt duehøgebestanden i et stort prøvefelt i Nordjylland, hvor bestanden er fulgt tæt, og ynglesucces og flytning er undersøgt.

Aage V. Jensens fonde har ydet en omfattende økonomisk støtte til bearbejdning.

Undersøgelse af baltisk ryles ynglebiologi på Tipperne.

Ole Thorup har fulgt individmærkede ryles siden 1990.

Projektet har ikke modtaget nogen økonomisk støtte, men har nydt godt af Skov- og Naturstyrelsens/DMU's faciliteter på Tipperne.

Ynglende vandfugle i søer og moser på Sydsjælland.

I en række søer og moser på Sydsjælland har Hans Erik Jørgensen årligt optalt ynglende vandfugle siden begyndelsen af 1970'erne.

Optælling af ynglefugle og rastefugle i Norsminde Fjord.

Regelmæssige optællinger med adskillige optællinger årligt foretages af Ole Gylling Jørgensen mfl.